

*Selçuk Üniversitesi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi
Sayı 26, Sayfa 15 -25, 2008*

ERKEN ÇOCUKLUK DÖNEMİ PROGRAMLARINDAN WALDORF YAKLAŞIMINA GENEL BİR BAKIŞ

Pınar Bayhan, Saniye Bencik

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü
0 (312) 305 15 26 /132 /116
pinarsan2002@yahoo.com, saniyebencik@yahoo.com

ÖZET

Erken çocukluk dönemi eğitim programlarından birisi olan Waldorf Yaklaşımı ilk olarak 1919 yılında Almanya'da ortaya çıkmıştır. Rudolf Steiner tarafından geliştirilen bu yaklaşım, çocuk ruhunun düşünme, hissetme ve istekli olma yapısının gelişmesini sağlayarak, yaşam hakkında bilgi sahibi olma ve sağlıklı ve yapıcı bir yolla yaşamda aktif rol almasına yardımcı olabilmek amacını gütmektedir. Waldorf Eğitim Metodunda temel ilke öğrencilerin kendi görgülerini ve dünyadaki yerlerini anlamaya yönelik bir anlayış biçimi geliştirmelerini sağlamaktır. Entelektüel bir içeriği çocuğa zorla öğretmek yerine, çocuğun uyandırılmış ve geliştirilmiş yeteneklere ulaşmasını amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Waldorf Yaklaşımı, Erken Çocukluk Dönemi, Eğitim Programı

*Selçuk Üniversitesi
Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi
Sayı 26, Sayfa 15 -25, 2008*

A GENERAL VIEW OF EARLY CHILDHOOD PROGRAMMES ON WALDORF APPROACH

Pınar Bayhan, Saniye Bencik

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Gelişimi Bölümü
0 (312) 305 15 26 /132 /116
pinarsan2002@yahoo.com, saniyebencik@yahoo.com

ABSTRACT

Waldorf Approach, which is one of the early childhood educational programmes, emerged in 1919 in Germany for the first time. This approach, developed by Rudolf Steiner, aims at developing the structure of thinking, feeling, and willing of child spirit; thus its objective is to assist the child in respect of obtainment of information about life, and active performance in life by means of a constructive and healthy method. The basic principle in Waldorf Education Method is to enable students to develop a sense with a view to understanding their own manners and their position in the world. It aims at enabling the child to attain evoked and developed skills instead of a coercive teaching method regarding an intellectual content.

Keywords: Waldorf Approach, Early Childhood Period, Educational Programme

GİRİŞ

Waldorf yaklaşımı çocuğu merkeze alan eğitim felsefesi ile örnek alınacak bir eğitim yaklaşımıdır. Bu felsefe doğrultusunda çocuk eğlenerek öğrenmekte, bir taraftan yatacılık gelişimi desteklenirken, diğer taraftan da kendine güven duygusu artmaktadır. Bu makalenin amacı Waldorf yaklaşımının tarihsel süreci, kullanım amacı ve kullanım şekilleri hakkında bilgi vermek ve kullanım yaygınlığını arttırmaktır.

Waldorf Okulları hareketi Almanya'nın Stuttgart kentindeki Waldorf Sigara Fabrikası sahibi Emil Molt'un öncülüğünde başlatılmıştır.

Molt, stajyer öğretmenlere uygulanan deneme sürecinden sonra okulun tüm çocuklara açık olması, okulda karma bir program uygulanması öğretmenlerin, çocukların 12 yıllık eğitim hayatı boyunca çocuklarla doğrudan ilgilenmesi ve ekonomik kaygılar ve devlet müdahalesinin az olması, koşullarını kabul ederek, ilk bağımsız Waldorf Okulunu 7 Eylül 1919 'da açmıştır. (Onur, 2004).

Waldorf eğitiminde temel ilke öğrencilerin kendi görgülerini ve dünyadaki yerlerini anlamaya yönelik bir anlayış biçimi geliştirmelerini sağlamaktır. Bu eğitim sistemine göre insanlar öncelikle belirli bir milletin üyesi değil, dünya vatandaşıdır. Bu nedenle çocukların tüm yönleriyle eğitilmesini amaçlayan Waldorf Eğitiminde bütün çocuklar için şu felsefe benimsenmektedir: "*Kalp, akıl ve yetenek*". (Driscoll, 1999).

Waldorf Eğitim Metodu entelektüel bir içeriği çocuğa zorla öğretmek yerine, çocuğun uyandırılmış ve geliştirilmiş yeteneklere ulaşmasını amaçlamaktadır. Böylece öğrenmenin kendini ve dünyayı keşfetmenin zevkli bir yolculuğu haline geldiğini ifade etmektedir. Waldorf Okullarına göre çocuklar öğrenme ile kendi tecrübeleri arasında bağlantı kurduklarında daha ilgili ve canlı olmakta ve bu tecrübelerle öğrenmeye başlamaktadır (McDermott, 1992).

Rudolf Steiner çocuk ruhunun düşünme, hissetme ve istekli olma yapısının gelişmesini sağlayarak, yaşam hakkında bilgi sahibi olma ve sağlıklı ve yapıcı bir yolla yaşamda aktif rol almasına yardımcı olabilmek amacıyla Waldorf Programını geliştirmiştir. Bu eğitimin aşamaları birçok öge ile ilişkilidir. Bu ögeler:

1. Denge, koordinasyon, ritim duygusu, uzaysal oryantasyonu geliştiren fiziksel etkinliklere programda yer verme,
2. Yaşa uygun olan fiziksel, sanatsal ve akademik görevleri etkinlikler doğrultusunda tamamlama,
3. Hikaye,drama ve resim etkinlikleriyle duyguları derinleştirme,
4. Basit somut sıralamadan soyut düşünmeye doğru düşünceyi geliştirme,
5. İnsanlığın tarihsel ve kültürel gelişimi ve dünyanın doğal harikaları hakkında bilgi sahibi olma,

6. Çocukların doğal yeteneklerini ortaya çıkarma,
7. Karşılıklı saygı, nezaket, işbirliği ile diğerlerine yardım ve dile özgü kullanımları içine alan temel insan değerlerini ifade etme,
8. Zaman, çevre ve şartlara uyum için gerekli olan bilgi ve yetenek birikimini edinmedir (Berk, 1994).

Dünya’da Waldorf Okullarının Yeri

Waldorf Okulları akımı hızla büyüyen bir akımdır ve tüm dünyada, 600’ü Avrupa’da, 150’si Amerika’da ve 100’ü dünyanın geri kalan bölgelerinde olmak üzere 850 Waldorf Okulu bulunmaktadır. Ayrıca yine dünyada 1200 Waldorf Anaokulu bulunmaktadır. Bu okullar 32’den fazla ülkede hemen hemen 120 bin çocuğa eğitim-öğretim sağlamaktadır. Waldorf öğretmenleri yetiştirmek üzere tüm dünyada 50’nin üzerinde “Öğretmen Enstitüsü” vardır (Driscoll, 1999).

Waldorf Okullarında Öğretmenin Yeri

Waldorf yaklaşımına göre, Waldorf öğretmenleri kendilerinin “ *her çocuğun içinde bulunan gerçek öğrenme sevgisini*” ortaya çıkarmaya adanmıştır. Öğretim süresince sanatı ve etkinlikleri özgürce kullanmaktadır. Sınıf öğretmenleri bir üniversite diploması ve bir Wladorf Okulu Öğretmen Koleji ya da Enstitüsünün sertifikasına sahip olmak zorundadır. Öğretmenler için eğitim iki ya da üç yıl olmakla birlikte deneyimli öğretmenlerin gözetiminde uygulamalı bir eğitim de söz konusudur (Reinhard, 1997).

Rudolf Steiner 1922’de Oxford’taki konuşmasında, öğretmenler için üç altın kural belirlemiştir. Bunlar “dünyaya gelen çocuğu minnettarlıkla kabul etmek”, “ona sevgiyle öğretmek” ve “insana yakışan gerçek bir bağımsızlık içerisinde ona önderlik etmektir”.

Waldorf okullarında sınıf, çocuk için bir aile ortamı olmakta ve otorite simgesini öğretmen temsil etmektedir. Bir başka deyişle, öğretmen okulda anne-babanın yerini almaktadır. Bu yaklaşımla öğretmenler ve öğrenciler birbirlerini çok iyi tanımakta, öğretmenler bu sayede çocukların eğitimleri için en uygun yolu çizebilmektedirler (www.awsna.org).

Waldorf Eğitimcileri;

- Kişisel değerlerini profesyonellikleriyle bütünleştirmeyi
- Sınıftaki çocukların ihtiyaçlarını karşılamada özgür olmayı
- Müzik, hareket ve sanattaki kendi yaratıcılıklarını aşmayı
- Fakülte desteği ile çalışmayı
- Çocuklar ve program üzerinde devam eden çalışmaları
- Okul ve sınıf yaşamında aile desteği ve ilgisini
- Tarih, fen, dil ve sanat alanlarındaki bilgisini genişletmeyi
- Her çocuğun büyümesi ve gelişmesinin tanıdığı ve partneri olma olanağını tecrübe etmektedir.

Waldorf Okullarında öğretmen,

- Düşünürdür,
- Sanatçıdır,
- Bilim adamıdır,
- Şairdir,
- Çevrecidir,
- Müzisyendir (Astley ve Jacson, 2000; Houston, 1990).

Öğrencilere tüm eğitim yılları boyunca temel akademik konuları öğretmek üzere aynı öğretmen eşlik etmektedir. Öğretmenler sekiz yıl boyunca aynı sınıfta kalabilmekte ya da birinci sınıftan beşinci sınıfa kadar bir öğretmen, altıncı sınıftan sekizinci sınıfa kadar bir başka öğretmen çocuklara eşlik edebilmektedir. Bu durum öğretmenlerin çocuklarla tek tek açık bir iletişime geliştirmesine olanak tanımakla birlikte, çocukların potansiyellerini geliştirmelerini ve kendilerini değerli hissetmelerini sağlamaktadır. Waldorf okullarında eğitimci çocuklar için ikinci bir aile oluşturmaktadır (www.waldorfanswers.org).

Waldorf okullarında öğretmen çocukların zayıf yönlerini değil güçlü yönlerini vurgulamaktadır. Programda sanat, müzik, ritm ve dil öğretimi bir bütün oluşturmakta ve hazırlanan bu programlar çocuğun benlik algısını olumlu yönde etkileyecek nitelikleri içinde barındırmaktadır (McDermott, 1992).

Waldorf Eğitiminin Özellikleri

Waldorf Okullarında Eğitimin ilk yıllarında akademik bilginin yeri çok azdır, hatta anasınıflarında akademik içerik yer almamaktadır. İlköğretim aşamasında verilen akademik bilgi en az düzeyde tutulmaktadır. Birinci ve ikinci sınıfta harfler tanıtılsa da, ikinci ve üçüncü sınıfa kadar okuma öğretilmemektedir. Bunun yerine sanat, müzik, bahçe işleri ve yabancı diller (genellikle başlangıç sınıflarında iki tane olmak üzere) gibi konulara yer verilmektedir. Okulöncesi sınıflarında tüm konular sanatsal ortamlar içerisinde çocuklara verilmektedir. Bu durum, çocukların bu tip ortamlarda öğrenme sürecine daha iyi yanıt verdikleri görüşünden kaynaklanmaktadır.

İlköğretim sınıflarında test kitapları yerine öğretmenler konuyla ilgili araştırmaları çocuklara sunmaktadırlar. Öğrenciler öğretilen her konuyla ilgili kendi bireysel defterlerini oluşturmakta bu defterlere konunun anlamını ve özünü resmederek kaydetmektedirler. Daha büyük sınıflar ise temel derslerdeki eksikliklerini gidermek için test kitabı kullanmaktadırlar (Astley ve Jacson, 2000).

Waldorf okullarında öğrenme rekabete dayanmayan bir etkinliktir. Okullardaki aile ortamına benzeyen atmosfer çocuklara rekabet baskısı olmadan öğrenme olanağını sağlamaktadır. İlköğretim sınıflarında not verme sistemi değerlendirme yöntemi olarak kullanılmamaktadır. Bunun yerine her okul yılı

sonunda öğretmen öğrencinin ayrıntılı bir değerlendirmesini yapmaktadır (Astley ve Jacson, 2000).

Waldorf okullarının sınıflarında plastikten yapılmış hiç bir malzeme kullanılmamakta birlikte çocukların elektronik araçlar kullanmaları da istenmemektedir. Çocuklar tahta bloklar, ipek, yün, taşlar, çam kozalakları gibi doğal materyallere etkinliklerini gerçekleştirmektedir. Oyuncakların basit ve doğal olması çocuğun hayal gücünü daha aktif hale getirmekte ve böylece yaratıcı akıl için daha iyi bir zemin hazırlanmış olmaktadır (Berk, 1994).

Waldorf Okullarında Eğitim

Rudolf Steiner'e göre çocuklar hem fiziksel hem de psikolojik olarak belirli gelişimsel aşamalardan geçmektedir. Farklı yetenek, ilgi ve problemler farklı yaşlarda ortaya çıkmakta ve her yeni evre çok büyük önem teşkil ederek, özel ilgi gerektirmektedir. Her çocuğun farklı bireysel ihtiyaçları, karakteri, düşünce, duyu ve hareket kapasitesi vardır. Çok yönlü yaratıcı kişilik, mantıksal, duygusal ve hareketli öğelerin etkileşimi doğrultusunda gelişmektedir. Waldorf programının temel amacını çocuğu bütünüyle eğitmektir; *"Beyin, kalp ve eller" bu programın temel felsefesini oluşturmaktadır.* Waldorf Okulları programını bu anlayış üzerine inşa etmiştir (Astley ve Jacson, 2000).

Waldorf metodunda ders programı çocuk gelişiminin çeşitli evrelerine yanıt verecek şekilde tasarlanmıştır. Öğretmen ile çocuk arasındaki ilişki, çocukluk döneminden ilk ergenliğe geçiş sürecine dek büyük önem taşımaktadır. Tarih, dil sanatları, fen ve matematik gibi temel konular günde iki-üç saatlik derslerle öğretilmekte konular belirli zamanlarda tekrarlanmaktadır. Matematik gibi akademik becerilerin gelişmesine yönelik konular, yaratıcı etkinlikler kullanılarak desteklenmektedir (Mollet, 2002). Bununla birlikte anlamının ve asimilasyonun en iyi şekilde gerçekleşebileceği belirli bir aşamaya gelmeden önce konu çocuklara tanıtılmamaktadır.

Steiner çocukluğu; "sıfır – yedi yaş dönemi", "yedi-on dört yaş dönemi" ve "on dört yaşından sonraki dönem" olmak üzere üç evreye ayırmaktadır. Üç sınıf evresinde verilen etkinliklere ek olarak da öğretilen bazı özel konular ise şöyledir.

Elişi: Örgü, dikiş, oyuncak yapımı, ağaç işleri, temel dokuma,

Müzik: Şarkı söyleme, blok flüt, telli, vurmali ve nefesli şarkılar,

Yabancı Diller: İspanyolca, Fransızca, Japonca ve Almanca (Kurum tarafından belirlenir.),

Sanat: Suluboya resim, form çizimleri, balmumu ve toprak modellemeler, perspektif çizimi,

Hareket: Cimnastik ve grup oyunları (Astley ve Jacson, 2000)

Matematik, fen bilimleri gibi alanlar programda önemli bir yer teşkil etmektedir. Öğretmen deneyleri hazırlamakta, çocukları deneyleri dikkatlice gözlemlemek ve bulduklarını tartışmak için güdülenmektedir. Bu yöntemle çocukların, özgür ve eleştirel düşünme, neden sonuç ilişkisini keşfetme ve analiz-sentez yapma becerilerinin gelişimi sağlanmaktadır.

Müzik uğraşları ve ritmik hareketler matematikteki başarıyı artırmakta, piyesler ve toprak modellemeler tarih çalışmalarını desteklemektedir. Her öğrenci ders kitaplarını renkli resimler, grafikler ve orijinal kompozisyonlarla doldurmaktadır.

Ana derslerden sonra öğrenciler uzman kişilerden Almanca, İspanyolca, müzik (koro halinde şarkı söyleme), boyama, fiziksel eğitim, örgü, dikiş, ağaç işleri ve toprak modelleme gibi uygulamalı sanatları öğrenmek için sınıfta bulunmaktadırlar (Ruenzel, 2001).

0-7 Yaş Döneminde Uygulanan Program: Doğumdan yedi yaşına kadar olan bu dönemde çocuk için her şey somuttur ve sayı ve harf gibi soyut kavramlar denenmedikçe algılanamamakta olduğu ifade edilmektedir. Steiner, bu dönemde çocukların hassas bir duyu organı gibi çevrelerindeki örnekleri izlediklerini ve taklit ettiklerini, bu nedenle çocuklar üzerinde etkili olan yetişkinlerin, onlar için birer model oluşturduklarının farkında olmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Steiner, anne-babalara '*Eğer çocuğunuza ideallerinizi aşılmak istiyorsanız, kendi kendinizin ideali olmalısınız*' önerisinde bulunmaktadır.

Steiner'e göre, çocuğun ruhu, duygular ve düşüncelerden önce bedeninde aktif hale gelmeye başlar. Bu nedenle evdeki ve okuldaki eğitimin bu aşamalı gelişimi desteklemesi gerekmektedir. Yaşamın ilk yedi yılında çocuk, bedenini kontrol etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle çevresinde bulunan kendisinden büyük kişilerinin hareketlerini taklit etmek çocuğa yardımcı olmaktadır. Bu yaşta çocuk, en iyi öğrenmeyi 'taklitçi bir tavır' takınarak sağlamaktadır (Astley ve Jacson, 2000, Driscoll, 1999).

Okulöncesi eğitimde çocuğa akademik bilgi vermemeye özen gösterilmektedir. Yedi yaşına kadar çocuğa görevinin oyun oynamak olduğu öğretilmekte, çocuk sağlıklı bir şekilde oyun oynarsa bedensel gelişiminin hızlı olacağı görüşü savunulmaktadır. Bedensel, zihinsel ve hayalgücü olarak gelişimin önemli olduğu bir dönemde çocuğa akademik bilgiler vermenin, onun enerjisini yanlış yöne sevk etmek olacağı düşünülmektedir (Reunzel, 2001; Houston, 1990).

Anaokulunda, sabah serbest yaratıcı oyun ile başlamakta ve bu oyun boyunca çocuk kendi aktivitesini yapmaktadır.

Okulöncesi sınıfı, çeşitli bireysel ve grup aktiviteleriyle yapılandırılmıştır. Her gün hava yağmurlu bile olsa bahçe oyunlarına programda yer verilmeyle birlikte, haftada en az birkaç kez doğa yürüyüşüne gidilmektedir. Sabahları güne başlarken çocuklar bedenlerini, koşarak, zıplayarak, tırmanarak yeteri kadar

hareket ettirmektedirler (Houston, 1990). Çocuklara modern hayatın kargaşasına atılmadan doğayı gözleme fırsatı verilmekte ve bunlara ek olarak doğa sevgisini kazandıracak şarkılar, şiirler öğretilmekte, öyküler okunmaktadır. Bu etkinliklerin amacı, çocuklarda doğa bilicinin ve sevgisinin oluşmasını sağlamaktır. Kuşlar, arılar, çiçekler ve kayalara günaydın şarkısı söylenerek doğa ile bağlantı kurulmakta, daha sonra öğrenilenler resim, boyama ya da kil ile ifade edilmektedir. Böylece Waldorf anaokulu sevgi dolu ve ılımlı atmosferi ile küçük bir aile halini aldığı ifade edilmektedir (Houston, 1990).

Waldorf programları çocuk üç yaşındayken uygulanmaya başlamaktadır. Bu programlar resim, oyun, şarkı, öykü, bahçe işleri ve mevsime bağlı etkinliklerden oluşmaktadır. Bunlara ek olarak alfabe ile resimli tanışma, yazma, okuma, heceleme, şiir, sanatsal ve pratik çalışmalar, taklitçi oyun, piyes, halk hikayeleri, peri masalları, kukla gösterimi, müzik, fabllar, efsaneler, sayılar temel matematik işlemleri (toplama, çıkarma, çarpma, bölme), doğa öyküleri, bahçecilik gibi etkinliklerde gerçekleştirilmektedir (Reinhard, 1997).

Yıl boyunca mevsimler ve festivaller günlük ve haftalık programlara dahil edilmekte, her çocuğun doğum günü en az bir ebeveyninin hediyesi ile birlikte katılımı ile kutlanmaktadır. Değişik kültürel ve etnik kutlamalarda programa dahil edilmektedir (Houston, 1990).

Günlük Plan :

Sabah Dil Sanatları Grubu: Sabah grubu peri masalları, halk efsaneleri, şiir ve doğa öyküleri ve yaratıcı hareketleri kapsamaktadır. Konular dönemden döneme değişmektedir.

Ana Etkinlik: Sanatsal ve uygulamalı etkinlikler, çocukların çalışma yöntemlerine ve yaklaşımlarına daha anlaşılır bir bakış getirmektedir.

Temizlik Zamanı: Öğretmen ve öğrenciler çevrenin bakımı için birlikte çalışmaktadırlar.

Ara Öğün Zamanı: Okul sebzeler, meyveler, tahıl ekmekleri, ev yapımı kurabiyeler gibi doğal ürünleri içeren bir yemek sunmaktadır. Meyve suyu, katkı maddesi ve koruyucu madde içermemektedir.

Açık Havada Serbest Oyun: Oyun alanında serbest tırmanma kütükleri, kum, salıncak, kaydırak gibi oyun aletleri bulunmaktadır. Açık havada yaptıkları, serbest etkinlikleri boyunca çocuklar, fiziksel becerilerini eğlenceli bir şekilde geliştirmektedirler.

Öğle Yemeği Zamanı: Öğle yemeği evden getirilmekte ve sınıfta öğretmenlerle birlikte yenmektedir.

Öğleden Sonra Etkinlikleri: Uyku zamanı ya da içeride/dışarıda oyun oynama zamanı olarak değerlendirilmektedir. Belirlenmiş bir süresi yoktur (Astley; Jacson, 2000, Driscoll,1999).

7-14 Yaş Döneminde Uygulanan Program : Programda ikinci döneme geçiş yedi yaşında dişlerin değişmesiyle olmaktadır. Yedi yaşından on dört yaşına kadar olan dönemi Steiner, “Kalp” veya “duygusal periyot” yani çocuğun hayal gücünün uyandığı dönem olarak tanımlamakta ve çocuğu bu dönemde sanatsal olarak eğitmek gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu dönemde çocuk en iyi duygularını canlandıran, harekete geçiren etkinliklerle öğrenmektedir (Houston, 1990). Bu nedenle Steiner, eğitimcilerini her konunun sanatsal sunumunun yapılması doğrultusunda teşvik etmiştir. Öğretmenin konuyu kuru bir şekilde sunarak veya basitçe bir test kitabından okuyarak anlatması yerine, sanatsal sunum yoluyla konuşması ve hareket etmesi yoluyla çocuğun daha iyi öğreneceği görüşünü savunmaktadır, Mollet, 1991).

Bu dönemde uygulanan etkinlikler şu şekilde sıralanmaktadır:

- ♣ Yazma, okuma, heceleme, gramer, şiir ve piyes,
- ♣ Efsaneler, tarih ve eski uygarlıkların öyküleri,
- ♣ Dört matematik işlemi yeniden gözden geçirme, kesirler, yüzde oranları ve geometri,
- ♣ Bölgeler ve dünya coğrafyası, karşılaştırmalı zooloji, botanik ve basit fizik (Astley ve Jacson, 2000, Driscoll,1999, Mollet, 1991).

Waldorf Eğitiminde, not vermek, sınıfta kalmak yoktur. Bununla birlikte ilkokulda sınıf öğretmeni tüm dersleri hazırlamakta ve uygulamaktadır. Bütün bir dönem her sabah ilk iki saat bir ana konu işlenmekte, “eğlenerek öğrenme” felsefesi uygulanarak, önce yazma, sonra okuma öğretilmektedir (Onur, 2004). Birinci yıl boyunca öğrenciler alfabenin nasıl oluştuğunu anlamaya çalışmaktadırlar. Yazma çocuklar farkında olmadan yavaş yavaş gelişmektedir. Bu değişim dili kullanmadaki ustalıkları oranında görülmektedir. Çocuk harflerin anlamını aklına getirerek ve şekillerini çizerek yazmaya başlamaktadır. Örneğin –D- harfi denildiğinde aklına ‘dağ’ sözcüğünü getirmektedir. Ayrıca harflerle ilgili çalışmalar yapmak için harfin şeklini sınıfta yürüyerek çizmekte ya da o harfin içinde bulunduğu kelimeleri resimle anlatmaktadır. Waldorf eğitimcileri, harfleri bu şekilde öğrenmenin, soyut şekilde harflerin şekillerini ezberlemekten daha etkili olduğunu vurgulamaktadır.

Oyunlar ve şarkılarla çocuğun ilgisi canlı tutularak, dersler çocukların pasif bir dinleyici olmaktan çıkarıldığı belirtilmektedir. Birinci sınıftan itibaren iki yabancı dil öğrenilmeye başlanmakta, ortaokulda el işi, işletme ve toplumsal çalışmalarla, uygulamalı eğitime ağırlık verilmektedir. Dil yetisi ve toplumsal iletişimin gelişmesini olumsuz etkilememesi açısından, bilgisayar ancak ortaokulda öğretilmektedir. Ortaokulda teknoloji ve bilgi işlem dersleri başlamaktadır. Öğretmen karne hazırlamamakta, ama her çocuğun yetenekleri ve

kişisel gelişimi hakkında defter tutmaktadır. Velilerle çok sık görüşülmekte, okul, velilerle öğretmenlerden oluşan ve her hafta toplanan bir kurul tarafından idare edilmektedir (Onur, 2004; Astley ve Jacson, 2000).

Öğrenim süreci, üniversite öncesi bilgi aktarımından ibaret olarak görülmemektedir. Tersine, çocuğun insan olarak içsel özgürlüğünü geliştirmesine ve konuları derinlemesine kavrayarak, yaşamında karşılaşıacağı sorunlara gruplar halinde pratik çözümler üretme becerisinin kazanımı için çaba sarfedilmektedir. Bu bağlamda, Waldorf'a göre eğitim, ritmik yaşam dönemlerinde çocuğa sağlanan bir hizmettir. Bu nedenle, eğitim sürecinde anne babalar ve öğretmenler insanı biçimlendirdiklerini hiç unutmamalıdır (Onur, 2004).

14 Yaş ve Üstü Uygulanan Programlar: Bu dönemde Waldorf okullarında eğitim gören öğrenciler eğitime resimle başlamakta doğa gözlemlerini resimle anlattıklarında fen bilimleri derslerinden daha çok zevk almaktadırlar. Bununla birlikte bu dönemde zihinsel gelişimle ilgili alanlarda daha çok yoğunlaşmaya başlanmaktadır. Bu dönemdeki etkinlikler:

- ♣ Yaratıcı yazma, okuma, heceleme, gramer, şiir, piyes
- ♣ Ortaçağ tarihi, Rönesans, dünya keşfi, Amerikan tarihi ve biyografisi
- ♣ Coğrafya, fizik, temel kimya, astronomi, jeoloji, psikolojidir.

SONUÇ

Waldorf okulları çocuklara çok boyutlu bir eğitim fırsatı sunmaktadır. Özellikle okul öncesi dönemde uygulanan Waldorf Programı çocukların yaratıcılıklarının ve hayal güçlerinin gelişimini desteklemekte, problem çözme becerisinin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Özellikle bu dönemde uygulanan Waldorf Programı çocuklarda çevre bilincinin oluşmasına yardımcı olmaktadır. Waldorf okullarında öğretmenin çocukların güçlü yönlerini vurgulaması çocuklarda kendine duygusunun gelişimini desteklemekle birlikte, çocukların kendi yeteneklerini keşfetmelerini sağlamaktadır.

Waldorf okullarında uygulanan programda eğitim, çocukta canlanan bu üç temel adım (hareket, duygular, düşünceler) doğrultusunda ilerlemekte ve bu ilerleme akışında çocuğun bilincini de geliştirmektedir. Doğumdan 12 yaşına kadar olan bu dönem sanatsal ve yaratıcı bilinçtir, bu dönemden sonra üzerine usa vurmanın öğeleri eklenmektedir. 12 yaşına kadar Waldorf Programı peri hikayeleri, mitolojik hikayeler, masallar, fabllar ile çocuğun hayal gücünü ilerletmeye çalışmaktadır. 12 yaşından sonra gerçek tarih ve bilime transfer yapılmakta daha sonra program, yaratıcı ve sanatsal öğelerini kaybetmeden daha bilimsel bir tavır alarak, direk gözlem, objektif tanımlama ve düşünmeye yer vermektedir.

Kendine has eğitim yaklaşımıyla Waldorf Okulları Rudolf Steiner'in bir sözü yaklaşımı oldukça belirgin bir şekilde özetlemektedir. "Çocukları saygıyla kabul edin, sevgiyle eğitin ve geleceğe özgürce yolların"

KAYNAKLAR

- Astley, K. ve Jackson, P. (2000). Doubts on Spirituality: Interpreting Waldorf Ritual *International Journal of Children's Spirituality*, Vol. 5 (2),p. 221-227
- Berk, E. L. (1994). *Child Development* 3th Edition. Allyn and Bacon, Boston: USA
- Driscoll, A.; Nagel, N.G. (1999). Childhood Education, Birth-8.Allyn and Bacon, Boston: USA
- Houston, J. E. (1990). *Thesaurus of ERİC Descriptors*, Phoenix, Ariz.: Oryx Press.
- McDermott, R. (1992). Waldorf Education in America: A Promise And Its Problems. *Questia Journal* Vol. 15 (2). p. 82
- Mollet, D. (1991). How The Waldorf Approach Changed a Difficult Class *Educational Leadership*, Vol. 49 (2), p. 55-56.
- Onur, T. (2004). Eğitimde alternatif uygulamalar <http://www.bugday.org/article.php?ID=68>
- Reinhard, B. (1997). Public Waldorf School In Calif. Under Attact. *Educational Week*, Vol. 16 (39), p. 1-3.
- Ruenzel, D. (2001). The Spirit of Waldorf Education. *Education Week*, Vol. 20 (41), p. 38-46.
- www.waldorfanswers.org
- www.awsna.org

